

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΡΓΥΡΙΑΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ

ΤΟΥ

G. J. WEBER.

(Εκ τοῦ Γερμανικοῦ).

• Δὲν ἐξουσιάζει τὰ χρήματα, ἀλλ' ἐξουσιάζεται ὑπὸ τῶν χρημάτων. •

Ἡ φιλαργυρία εἶναι τὸ ψυχρότερον, τὸ γελοιωδέστερον καὶ ἀπεχθέστερον πάντων τῶν παθῶν τοῦ ἀνθρώπου· ἐν ᾧ τὰ ἄλλα πάθη ἐλαττοῦνται μετὰ τὴν ἡλικίαν, αὐτὸ αὐξάνει. Εἰς τοὺς γέροντας πρὸ πάντων γίνεται καταφάνης, καὶ εἶναι τὸ μόνον τῶν παθῶν, τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἢ σπανιώτατα θεραπεύεται. Ὁ φιλάργυρος, ὁ θέλων δηλ. νὰ ἔχῃ περισσότερα παρ' ὅσα χρειάζεται, χωρὶς νὰ τὰ μεταχειρίζεται, ἐκδέρει τὸν ῥθειρὸν χάριν τοῦ δέριματός του καὶ λυπεῖται τὸ ταμάχιον τοῦ ἄρτου, τοῦ ὁποῦ το σῶμά του ἔχει ἀνάγκη. Ἡ φιλαργυρία ἔλαττε κατὰ φυσικὸν λόγον μεγίστην ἐπίτασιν μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν νομισμάτων, τὰ ὅποια, ἀντικαταστήσαντα τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων τῆς γῆς ἢ τῶν ἐμπορευμάτων, ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Τὰ σιδηρὰ νομίσματα τοῦ Λουκούργου καὶ τὰ πρῶτα χαλκὰ νομίσματα τῶν Ῥωμαίων δὲν παρείχον μεγάλην εὐκολίαν· διὸ εἰσῆχθησαν πολυτιμότερα μέταλλα, χρυσὸς καὶ ἄργυρος, τὰ ὅποια ὁμολογουμένως εἶναι καὶ καταλληλότερα τῶν ἐπὶ Ὀμήρου βοῶν, τοῦ ἄλκτος τῆς Ἀβυσσινίας, τῶν ὀστράκων τῶν Μαύρων, τῶν πτηνῶν τῶν ὀροπεδίων τῆς Σκωτίας καὶ τοῦ ἐνίσκου (μπκακάρου) τῆς Ἀμερικῆς. Τὰ χρήματα εἶναι ἡ γενικὴ πραγμатеία, ἥτις ὅσα συνετέλεσεν εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦ ἀνθρώπου τοσούτω συνετέλεσε καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν του. Φιλάργυρός τις ἀπέφρευε πᾶσαν οἰκονομίαν διασκεδάσειν, λέγων· « Ἡ ἐπιθυμία εἶναι ἰδική μου, ἀλλ' ἡ διασκεδάσις, ἀφ' οὗ τὴν γευθῶ, χάνεται. » Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε συνειθίσει νὰ προτείνῃ τόσον πολὺ τὸ κάτω χεῖλός του, ὥστε, καταπιπτόντων ἐπ' αὐτοῦ τῶν δακρύων του, ἐτέρπετο διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ νέκταρος. Ὁ διάσημος ἱατρός Μολλῖνος, καίτοι πλουσιώτατος, ἔζη τόσον φειδωλῶς, ὥστε φιλάργυρός τις ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐπισκερθῇ ὅπως διδασχθῇ παρ' αὐτοῦ. Ὁ Μολλῖνος ἐσβέσεν ἀμέσως τὸν λόγον του εἰπὼν· « Διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν δὲν ἔχομεν ἀνάγκη φωτός. » Ὁ ξένος θαυμάσας εἶπεν· « Ἦμην νήπιον ὡς πρὸς τὴν οἰκονομίαν· σὺς εὐχαριστῶ διὰ τὸ μάθημα, » καὶ ἀνεχώρησεν.

Πλεῖστοι ἄνθρωποι καταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ νὰ ἔχωσιν αἰετοτε πληρεῖς τὸ βαλάντιον. Ἀπόδειξις ὁ μῦθος τῆς χρυσῆς ὡς τικτούσης ὀρνίθος. Καὶ τί ἄλλο μᾶς διδάσκει ἡ παγκόσμιος ἱστορία ἢ διηνεκεῖς ἀργοναυτικὰς ἐκστρατείας πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ χρυσομάλλου δέρατος, τὸ ὅποιον δὲν ζητεῖται πλέον, ὡς τὸ πάλαι, ἐν Κολχίδι, ἀλλ' ἐν Ἀγγλίᾳ, παρὰ δὲ τῶν Ἀγγλῶν ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς καὶ ταῖς δυτικαῖς Ἰνδίαις;

Οἱ Ἰσπανοὶ ἐζήτουν ἐν Ἀμερικῇ μόνον χρήματα, διὸ καὶ δὲν ἐξηπλώθησαν πρὸς τὰ βόρεια μέρη, τὰ ὅποια ἦσαν ἄγονα καὶ ξηρά. Τὸ ὄνομα τῆς ἐκτεταμένης ἐπαρχίας τοῦ Καναδά (ἐκ τοῦ *aca nada*, ἥτοι ἐνταῦθα οὐδέν) διακρινίζει τὴν φιλοχρηματικὴν τῶν Ἰσπανῶν.

Κατὰ τὴν νεανικὴν ἡμῶν ἡλικίαν σπαταλῶμεν τὰ χρήματα, μὴ γνωρίζοντες ἔτι τίνας θὰ ἔχωμεν χρεῖαν εἰς τὸ μέλλον· προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας οἰκονομοῦμεν ὅσα ὀλιγωτέρων χρημάτων ἔχομεν πλέον ἀνάγκη. Νέοι ὄντες ἐπιθυμοῦμεν νὰ ζήσωμεν μέχρις οὗ δαπανήσωμεν ὅλην ἡμῶν τὴν περιουσίαν, γέροντες δὲ μέχρις οὗ γεμίσωμεν τὸ βαλάντιόν μας. Πόσοι κόποι δὲν καταβάλλονται, πόσοι κίνδυνοι δὲν ὑπομένονται ἕως ὅτου ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος ἐξορυχθῶσι, καθαρισθῶσι καὶ κοπῶσιν εἰς νομίσματα, καὶ ἐν τούτοις ὁ φιλάργυρος θάπτει ταῦτα πάλιν!

Ἡ φιλαργυρία εἶναι τὸ τακτικώτερον τῶν παθῶν· ὅθεν καὶ εὐκολωτέρα εἶναι ἡ ἐξέτασις αὐτοῦ ἢ ἡ ἐξέτασις τῆς φιλοδοξίας, τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν τοιούτων παθῶν, τὰ ὅποια εἶναι διάφορα καὶ ποικίλα κατὰ τοὺς διαφόρους ἀνθρώπους. Ὁ φιλάργυρος προσεύχεται· « Χρήματα, χρήματα, καὶ γεννηθήτω τὸ θέλημά σου! » Διὰ λίθου δοκιμάζεται ὁ χρυσὸς καὶ διὰ τοῦ χρυσοῦ οἱ ἄνθρωποι.

Διάφορα εἶναι τὰ εἶδη τῆς φιλαργυρίας. Ὑπάρχει φιλαργυρία δαιλὴ, ἡ αἰετοτε ἀρνούμενη τὰ πλούτη· φιλαργυρία χαμερπῆς, ἡ ζητούσα ν' ἀπατᾷ καὶ ν' ἀρπάξῃ φιλαργυρία υπερήφανος, παρὰ ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι· φιλαργυρία ἐμπορικο-ολεγματικὴ παρὰ τοῖς ἐμπόροις. Ὁ φιλάργυρος ἀποβλέπει μόνον εἰς χρήματα, ὁ δὲ ἄπληστος εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ πράγματα. Ὁ ἄπληστος διαφέρει τοῦ φιλαργύρου κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἀρκεῖται, ὡς ἐκεῖνος, εἰς μόνον τὸ ἔχειν ὁ ἄπληστος εἶναι φύσεως ἐνεργητικῆς. Ἡ μικροπρεπὴς φιλαργυρία λέγεται γλισχρότης, κνιπεῖς (κοινῶς τσιγγουνιά). Ὁ Ἀριστοφάνης ὀνομάζει τοὺς τοιούτους φιλαργύρους κυμινοπρίστας, σχίζοντας δηλ. τὸ κύμινον. Ἐν Ποιμμερανίᾳ (ἐπαρχία τῆς Πρωσίας) λέγουσι περὶ τοῦ γλίσχρου· « αὐτὸς θέλει νὰ κάμῃ ἐκ μιᾶς χειρὸς δύο πυγμάς (γρόνθους) ». Οἱ δὲ Γάλλοι λέγουσι *grippe-sou* (γριπιστής) *fesse-Mathieu* (ἐνεχυροδόχος), *ladre-vert* (γλίσχρος).

Φιλάργυρος τις, ὁσάκις ἠναγκάζετο νὰ κάμῃ μι-
κράν τινα δαπάνην, ἔλεγε στενάζων· « Πάντοτε ἀ-
πεθλέπουν εἰς ἡμᾶς τοὺς πτωχοὺς πλουσίους. »

Κωμικὴ εἶναι ἡ μηχανητικὴ δύναμις τοῦ χρυσοῦ·
ὅσῳ μεγαλειότερος ὁ σωρὸς τοῦ χρυσοῦ, τοσούτῳ ἐλ-
κυστικώτερος καθίσταται. Ἄμα ὡς ὁ ἄνθρωπος ἀρ-
χίσῃ ν' ἀποταμιεύῃ κεφάλαια, κυριεύεται ἐπὶ μᾶλ-
λον ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου, καὶ ὑπομειδιῶν ἀνα-
φέρει τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας του διὰ ὑποκο-
ριστικῶν, οἷον· τὰ ταλλαράκια μου, τὰ φλωράκια
μου, ὡς οἱ ἀλχηθεῖς κρασοπατέρες, οἵτινες, καίτοι
πίοντες ἀκάθαρς πολλὰς οἶνου, λέγουσιν· ἐπὶ αὐτοῦ ἡ
τρία ποτηράκια.

Ὁ Κροῖσος ἐπέτρεψε ποτε τῷ Ἀλκμαίονι νὰ λά-
βῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὅσον χρυσὸν ἠδύνατο νὰ φέρῃ. Ὁ Ἀλ-
κμαίων ἐνεφανίσθη λοιπὸν φορῶν εὐρύτατον ἔνδυμα
καὶ πλατύτατα ὑποδήματα εἰς τὸ θησαυροφυλά-
κιον τοῦ Κροῖσου, τὸ ὅποιον ἦτο πλήρες χρυσοῦς ἄμ-
μου ἐκ τοῦ Πακτωλοῦ ποταμοῦ, καὶ, ἄρ' οὐ ἐγέ-
μισε καὶ τὸ ἔνδυμα καὶ τὰ ὑποδήματά του, ἔρρανε
διὰ τῆς χρυσοῦς ἄμμου καὶ τὴν δασεῖν κόμην του
καὶ ἐγέμισε καὶ τὸ στόμα του. Ὁ Κροῖσος καὶ οἱ
αὐλικοὶ του ἐκάγχασαν ἰδόντες τὴν ἐνσεσρκωμένην
ταύτην ἀπληστίαν.

Ἐν ἀρχῇ τῆς ἀνδρικῆς μου ἡλικίας (λέγει ὁ ἀ-
στεινὸς ἡμῶν συγγραφεὺς) ἐξώδευα κατ' ἔτος ὅ,τι εἶ-
χον· παλαιὸς μου φίλος, ἐφημέριος ἐν τινι χωρίῳ,
εἰς ἄκρον οἰκονόμος, ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι ἔκαμνα καὶ
χρέη (ὑπερ ὅμως οὐδέποτε συνέβη), μ' ἐσυμβούλευσε
ν' ἀλλάξω τὰ χρήματά μου εἰς διπλὰ ναπολεόνια,
τὰ ὅποια τόσον εὐκόλως δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐξοδεύω.
Καὶ τῶνόντι ἔκτοτε κατώρθωσα νὰ σχηματίσω καὶ
μικρὸν κεφάλαιον.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γαλβάνη (τοῦ ἀνακαλύψαν-
τος τὸν γαλβανισμόν) ἐννοοῦμεν εὐκολώτερον, διατί
ὁ ἄνθρωπος τείνει τοσούτον προθύμως τὴν χεῖρά
του πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον· ἡ ἑλξίς δὲν
εἶναι μόνον ἠθικὴ ἀλλὰ καὶ φυσικὴ, προξενούσα εὐ-
χρηστούς μεταλλικοὺς σπασμοὺς, οἵτινες καὶ νε-
κρατοὺς συνταράττουσιν. Ὁ Γάλλος στρατάρχης Βιλ-
λάρ ἐπεσκίαζε τὰς μεγάλας αὐτοῦ ἀρετὰς διὰ τῆς
φιλοχρηματίας του. Ὅτε διωρίσθη τοποτηρητὴς ἐν
Προβέντση, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐπαρχίας ταύτης
τῷ προσέφερον, κατὰ τὰ εἰθισμένα, δῶρον εἰκοσι
χιλιάδων φράγκων ἐντὸς κομποῦ πουγγίου· εἰς δὲ
τῶν ἀντιπροσώπων ἠθέλησε νὰ κεντήσῃ τὴν μεγα-
λοδωρίαν του καὶ εἶπεν· « Ἐξοχώτατε, ὁ προκατο-
χος ὑμῶν Βανδόμης ἠρκέσθη εἰς τὸ πουγγίον μόνον. »
Ὁ δὲ Βιλλάρ ἀπήντησε μειδιῶν· « Τὸ πιστεύω, τὸ
πιστεύω· πλὴν ὁ Βανδόμης ἦτο ἄνθρωπος ἀμίμητος. »

Εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις προστίθεται εἰς τὴν
φειδωλίαν καὶ ἡ ἑλλειψὶς ἐνδυμάτων καὶ σκευῶν,

ἥτις τὴν ἐπαυξάνει· συνέβη μάλιστα ποτε, ὥστε
πτωχὸς μαθητὴς ἀπῆται παρὰ τῆς πλυντρίας του
νὰ τῷ κάμῃ συγκρατάσθαι τινα εἰς τὰ πλουστικά·
διὰ τὰ πολλὰ κενὰ μέρη τὰ ὅποια παρουσίαζον τὰ
ἐφθαρμένα ὑποκάμισά του. Ἰπῆρξεν φιλάργυρος, οἵ-
τινες, ὁσάκις ὁ ῥάπτης των ἐλάμβανε τὸ μέτρον των,
ἐκράτουν τὴν ἀναπνοὴν των, ὅπως ἐξοδευθῇ μικρο-
τέρα ποσότης τσόχας· ἄλλοι πάλιν δὲν ἔπυσον
διὰ νὰ μὴ ἀναγκάζωνται νὰ πίνωσι πολὺ· καὶ ἄλ-
λοι συνέλεγον τὰς σφραγίδας τῶν εἰς αὐτοὺς πεμ-
πομένων ἐπιστολῶν, ὅπως κατασκευάσωσιν ἐξ αὐ-
τῶν βουλοκέρι· ἄλλοι ἐκλεπτον τὸ ἄχυρον ἀπὸ
τοῦς ἰδίους αὐτῶν ἵππους· ἄλλοι κατέβαινον τὴν
νύκτα εἰς τὴν αὐλὴν των καὶ ἐγαύγιζον, διὰ νὰ οἰ-
κονομήσωσι τὸν σκύλον· ἄλλοι τέλος κατέστησαν
ἐν τῇ διαθήκῃ ἑαυτοῦς κληρονόμους. Φιλάργυρος τις
ἀποθνήσκων ἐτέρπετο μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἀποθνήσκει
πρὸ τοῦ νέου ἔτους καὶ οὕτω θὰ οἰκονομήσῃ τὰ
συνήθη φιλοδωρήματα, καὶ ἄλλος πάλιν παρεκά-
λεσε τοὺς υἱοὺς του, οἵτινες διανοοῦντο νὰ τὸν τα-
ριχεύσωσι μετὰ θάνατον, νὰ μὴ κάμωσι τὴν βρεῖαν
ταύτην δαπάνην, ἀλλ' ἐὰν παντὶ τρόπῳ ἤθελον νὰ
τὸν βλέπωσι μετὰ θάνατον ἐπὶ πλεῖονα χρόνον, νὰ
τὸν ἀλατίσωσι μόνον.

Ἡ λιτότης τοῦ Κάτωνος ἦτο μάλιστα ἀξιώξι-
μος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἐξώκειλεν εἰς τὴν αἰσχροὴν φι-
λαργυρίαν, ὅταν ὁ Κάτων ἐπώλει γέροντας δού-
λους, ὡς παλαιὰ ἐνδύματα, καὶ ὅταν, διὰ νὰ οἰκο-
νομήσῃ τὰ ἐξοδα τῆς μεταφορᾶς, ἐγκατέλειπεν ἐν
Ἰσπανίᾳ τὸν ἵππον του, ὃν ἵππευε κατὰ τὸν Ἰσπα-
νικὸν πόλεμον.

Φιλάργυρος συμφωνήσας μὲ τὸν ὀφθαλμοῦκατρὸν
τὴν θεραπείαν τοῦ καταρράκτου ἀντὶ 50 εἰκοσα-
φράγκων, ἅμα ὡς ἐπέτυχεν ἡ ἐγγείρισις τοῦ ἐνὸς ὀφ-
θαλμοῦ, ἔδωκε τῷ ἱατρῷ 25 εἰκοσάφραγκα, εἰπὼν·
« Τώρα βλέπω ἀρκετὰ· ἀλλὰ 25 εἰκοσάφραγκα διὰ
τὸν ἄλλον ὀφθαλμόν ἠθέλην εἰσθαι περιττὴ πολυτέ-
λεια. » Φιλάργυρος τις, κατὰ τὸν Ἕλληνα ἐπιγραμ-
ματογράφον, ἰδὼν ποτε κατ' ὄναρ, ὅτι ἔδωκεν εἰς
φίλους του πολυδάπανον συμπόσιον, ἀπηγγονίσθη
ἅμα ὡς ἐξύπνησεν. Ἄλλοι πάλιν φιλάργυροι παρητή-
θησαν τῆς τοιχύτης προθέσεως διὰ νὰ οἰκονομήσωσι
τὸ σχοινίον· εἰς ὅμως ὑπελόγησεν ὅτι, καὶ ἂν δα-
πανήσῃ τι διὰ τὸ σχοινίον, θὰ οἰκονομήσῃ εἰς τὸν
ἐνταφιασμόν του, διότι ὡς κύτοχειρισθέντα θὰ τὸν
ἐθαπτεν ὁ δῆμος δημοσίᾳ δαπάνῃ. Φιλάργυρος τις
διέταξε νὰ τὸν θάψωσι γυμνόν, μία δὲ φιλάργυρος
γυνὴ ἀπέκοψεν ἀπὸ τὸ σάβανον τοῦ ἀνδρός της τὸ
ὑπισθεν μέρος, καὶ εἰπούσης μιᾷ φίλῃ της· « Πρὸς
Θεοῦ! ὁ σύζυγός σου θὰ ἐμφανισθῇ λοιπὸν εἰς τὴν
δευτέραν Παρουσίαν μὲ γυμνὰ νῶτα; » ἀπεκρίθη·
« Ἄς στηρίξῃ τὰ γυμνὰ νῶτά του πρὸς τὸν ταῖχον. »

Ὁ διάσημος ἰατρὸς τῶν Παρισίων κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα Σίλβιος ἐτρέφετο μόνον δι' ἄρτου καὶ ὕδατος, καὶ ὁσάκις ἐκρίνετο ἐκύλιεν. ὀγκῶδες καὶ βαρὺ ξύλον ἀπὸ τῶν ὑπογείων μέχρι τοῦ ἀνωτάτου πατώματος τῆς οἰκίας του, καὶ πάλιν ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Εἶναι παρατηρημένον ὅτι ἐν κυβικὸν μέτρον ξύλων σὲ θερμαίνει ὅσον δύο μέτρα ἔταν μόνος σχίζῃς τὰ ξύλα καὶ μόνος τὰ ρίπτῃς εἰς τὴν ἐστίαν. Ἐνεκα τῆς φιλαργυρίας του δὲν ἠθέλησεν ὁ Σίλβιος νὰ λάβῃ τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα, ἀπεδίωξεν ἐκ τῆς οἰκίας του καὶ γάταν καὶ σκύλον καὶ τὴν ὑπηρετιδὰ του, καὶ ὅτε θνήσκων διέταξε τοὺς περὶ αὐτὸν νὰ τὸν ἐνδύσωσι καὶ νὰ τὸν θέσωσι καθιστὸν ἐπὶ τοῦ κλιντηρός του, ἀστεῖοί τινες διςχυρίσθησαν ὅτι ἐσοφίσθη τοῦτο διὰ νὰ μὴ πληρώσῃ εἰς τὸν Χάρωνα τὸν ὠρισμένον ναῦλον. Ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐχαράχθη τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα· «Ἐνταῦθα κεῖται ὁ Σίλβιος, ὅστις οὐδέποτε ἔδωκέ τι δωρεάν εἰς τινά· καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου του αὐτοῦ ἀγανακτεῖ ὅτι δωρεάν ἀναγινώσκει ὁ διαβάτης τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο.» Πρόγονος ἱσως τοῦ Σιλβίου ἦτο ὁ φιλάργυρος ἐκεῖνος, ὅστις διέβη τὴν Στύγα κολυμβῶν, ὅπως στέρῃσιν τὸν Χάρωνα καὶ τὸν Πλούτωνα τοῦ ναύλου καὶ τοῦ διοδίου. Οἱ δικασταὶ τοῦ Ἄδου ἐμάνη-νησαν καὶ ἀνέκραζον· «Ὁ αὐθάδης οὗτος πρέπει νὰ προσκολληθῇ εἰς τὸν βράχον τοῦ Προμηθέως! Πρέπει νὰ καταδικασθῇ νὰ ἀντλή ὕδωρ ἐν τῷ πύθω τῶν Δαναίδων, ἢ νὰ κυλή τὸν λίθον τοῦ Σισύρου.» «Ὁχι, εἶπεν ὁ Μίνως, ἃς ἀποσταλῇ πάλιν εἰς τὸν ἄνω κόσμον πρὸς τιμωρίαν.» Καὶ ὅντως βαρεῖα τῷ ἦτο ἡ τιμωρία αὕτη, διότι, ἀναβὰς ἐπὶ τῆς γῆς, εἶδε τοὺς κληρονόμους του σπαταλοῦντας ἐν εὐθεμίαις καὶ συμποσίαις τὰ διὰ τοσοῦτων ἰδρώτων ἀποκτηθέντα πλούτη του.

Τὸν ἐξοχώτατον Σίλβιον ὠμοίαζε μεταγενέστερός τις ἰατρὸς, ὅστις τοσοῦτον πιστῶς καὶ ἀκριβῶς ἐφύλαττε τὴν διατίμησίν του, ὥστε ὁσάκις ἐξήταζε τὸν ἴδιον αὐτοῦ σφυγμὸν ἔθετεν ἐπὶ τῆς χειρός του ἐν φράγκον ὡς πληρωμὴν τῆς ἱατρικῆς ἐπισκέψεώς του. Οἱ κληρονόμοι τοῦ Ἀσκληπιάδου τούτου εὗρον ἐν τῷ ὑπογείῳ τῆς οἰκίας του 200 ἐσφραγισμένας φιάλας καμπανίτου οἴνου, τὰς ὁποίας κατὰ καίρους τῷ εἶχε πέμψει δῶρον εἰς τῶν ἀστέων πελατῶν του. Αἱ φιάλαι αὗται ἦσαν πλήρεις—καθαροῦ πηγαίου ὕδατος.

Φιλάργυρός τις Γερμανὸς, συχνάζων τὸ ἑσπέρας εἰς τὰ οἶνοπωλεῖα, ἔκλεπτε τοὺς φελλοὺς τῶν φιαλῶν, ὥστε μετὰ παρέλευσιν ὀκτῶ ἐτῶν ἠδυνήθη νὰ πωλήσῃ τοὺς κλαπέντας κατ' ὀλίγον φελλοὺς ἀντὶ ἑκατὸν ταλλήρων.

Ὁ γάλλος ποιητὴς Μαλεζέρβης δὲν εἶχεν εἰς τὸ δωματίον του εἰμὴ δύο μόνον σκαμνία, ὥστε, ὁσά-

κις ἡτό τις παρ' αὐτῷ, παρεκάλει τοὺς θέλοντας νὰ τὸν ἐπισκεφθῶσι νὰ περιμένωσιν ὀλίγον ἢ νὰ ἐπα-νέλθωσιν· πρὸς τοὺς ἐπαίτας δέ, τοὺς ζητοῦντας ἀντὶ ὀλίγων λεπτῶν νὰ κάμωσι δέξιν διὰ τὴν ψυχὴν του, ἔλεγε· «Δὲν σὲς δίδω τίποτε, διότι δὲν χαίρετε ἀρκετὴν πίστιν ἐν τῷ Οὐρανῷ.» Ὅσάκις ὁ ὑπηρέτης του τῷ ἐδίδεν ἀφορμὴν δυσχερεσκέας, τῷ ἐκράτει ἐκ τοῦ μισθοῦ του δύο σολδία, λέγων· «Ὁταν δυσχερεστῆς τὸν κύριόν σου, δυσχερεστῆς τὸν Θεόν, καὶ ὅταν δυσχερεστῆς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ νηστεύῃς καὶ νὰ δίδῃς ἐλεημοσύνην· νήστευε λοιπὸν, καὶ ἐγὼ δίδω εἰς τοὺς πτωχοὺς τὰ δύο σολδία ἐκ τοῦ μισθοῦ σου, τὰ ὅποια ἐκράτησα.»

Φιλάργυροι, νουμφεύμενοι πλουσίαις καὶ γραῖαις γυναῖκες, εἶναι ἄξιοι τῆς τιμωρίας τοῦ περιωνύμου πρέσβεως τῆς Σβεκίας Σαλβίου. Ὁ Σάλβιος, τριακονταετῆς τὴν ἡλικίαν, ἐνουμφεύθη γυναῖκα ἐξηκοντούτιδα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν θάψῃ ὅσον τάχιστα· αὕτη ὁμῶς ἔζησεν εἰς τὸ πείσμα του μέχρι τοῦ ἐνεννηκостоῦ τρίτου τῆς ἡλικίας της ἔτους. Ἐνοικιαστὴς τις ἐθνικῶν κτημάτων πλουσιώτατος ἔλεγε περὶ τοῦ πτωχοῦ Μαρσαί· «Εἶναι ἄνθρωπος ἄξιόλογος· πρὸ τεσσαράκοντα ἡδὴ ἐτῶν φίλος μου, καὶ ἂν καὶ ἦναι πτωχός, πτωχότατος, οὐδέποτε οὐδὲ λεπτὸν μοι ἐζήτησε.» Τοιοῦτοι φιλάργυροι ὑπῆρχον ἡδὴ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Διογένηους, ὅστις διὰ τοῦτο ἐζήτησε ἐλεημοσύνην παρὰ ἀγάλματος, ἵνα, ὡς ἔλεγε, συνειθίσῃ εἰς ἀρνητικὴν ἀπάντησιν.

Τοκογλύφος τις θνήσκων, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ πνευματικὸς ἔτεινεν ἀργυροῦν σταυρὸν, ἠνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς του καὶ στενάζων εἶπεν· «Ὁ σταυρὸς οὗτος εἶναι τόσον ἐλαφρὸς, ὥστε μήτε δέκα φράγκα δὲν δύναμαι νὰ δανείσω ἐπ' αὐτοῦ.» Ἄλλος πάλιν ἔκρυψε τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν ὑπὸ τὸ προσκέφαλόν του, εἰπὼν· «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέθικνε καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ.» Ἐγνώρισεν πλουσιώτατόν τινα Ἑβραῖον, ἐκατομμυριαῦχον, ὅστις ὁσάκις μ' ἐπεσκέπτετο μοὶ ἔκλεπτε τὸ βουλοκέρι ἢ τεμάχιον κηρίου. Ὁ Ἑβραῖος οὗτος ἔλεγεν εἰς τοὺς υἱοὺς του, ὅτι ἐπειδὴ οἱ Ἑβραῖοι ὀφείλουσι νὰ δίδωσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς τὸ δέκατον τοῦ κατ' ἔτος καθαροῦ κέρδους των, φρονιμώτερον εἶναι νὰ οἰκονομῇ τις ἑκατὸν τάλληρα παρὰ νὰ τὰ κερδίῃ, διότι οἰκονομῶν τις αὐτὰ ἀπαιλλάσσεται ἀπὸ τοῦ δεκάτου τῶν πτωχῶν.

Ὁ ἄπληστος ἔμπορος ἔχει εἰς τὴν θέσιν τῆς καρδίας πίνακα πολλαπλασιασμοῦ. Ὁ αἰσχροὺς τοκογλύφος ἀποθνήσκει· ὡς ὁ μυλωθρὸς ἐν μέσῳ τῶν σάκκων του· δι' αὐτὸν αἱ νηπτήσιμοι ἡμέραι εἶναι ἑορτάσιμοι. Ἐν τῇ ἐμπορικῇ τάξει ἀπαντᾷ τις τοὺς γλισχροτέρους φιλαργύρους, καὶ τὰ πρωτεῖα ἔχουσιν οἱ Ἑβραῖοι. Ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῆς ἐμπορικῆς τάξεως ἀπαντᾷ τις οὐκ ὀλίγους φιλαργύρους. Ἰάση-

μός τις καὶ πλούσιος καθηγητὴς τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης δὲν ἐπέτρεψεν εἰς πάλμπτων φοιτητὴν ν' ἀκούσῃ τὸ μάθημά του ἄνευ διδάκτρων· « Παρὰχωρήσατέ μοι τοῦλάχιστον, κύριε καθηγητά, τὸ ἥμισυ τῶν διδάκτρων. — Ἀδύνατον! Δικπραγματεύεσθε; ὡς τί μ' ἐκλαμβάνετε; — ὡς τὸν πρῶτον ἑβραῖον τῆς ἐποχῆς μας. Ταπεινότητος θεράπων, κύριε καθηγητά. » Ἐπιτυχέστατον εἶναι τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα τοῦ Σκαρρῶνος·

« Ci git, qui se plût à prendre,
Et qui l'avait si bien appris,
Qu' il aima mieux mourir que rendre
Un lavement, qu' il avait pris. »

Οἱ φιλάργυροι λητμονοῦσι τὸ γνωμικόν, ὅτι κάλλιον σήμερον ἐν ὧν ἢ αὔριον μίαν ὄρνιθα (κοινῶς· « κάλλια πέντε εἰς τὸ χέρι παρὰ δέκα καὶ καρτέρει »), καὶ πολλάκις αὐτοὶ ἐκυτοῦς βλάπτουσιν ἐπιδιώκοντες ἀντὶ τοῦ κρέατος τὴν σκιάν καὶ στερούμενοι οὕτω καὶ τοῦ κρέατος, τὸ ὅποιον ἤδη ἐκράτουν εἰς τὸ στόμα. Κατὰ τινα μῦθον, τρεῖς Ἄραβες εὖρον θησαυρόν· ἀπεφάσισαν δὲ νὰ διασκεδάσωσιν ἐπὶ τῇ ἀνακαλύψει τρώγοντες καὶ πίνοντες· εἰς ἐξ αὐτῶν λοιπὸν μετέβη εἰς τὴν πόλιν πρὸς ἀγοράν τῶν ἀναγκαίων τροφίμων, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν τὰ ἐδηλητηρίσας, ἐν ᾧ συγχρόνως οἱ δύο ἄλλοι ἀπεφάσισαν νὰ φρονεύσωσι τὸν σύντροφόν των, ὅπου καὶ ἐξετέλεσσαν· εἴτα δὲ ἐβρίθην ἐπὶ τῶν δεδηλητηριασμένων φαγητῶν, ὥστε καὶ οἱ τρεῖς ἀπέθانون.

Γνωστός τις τραπέζιτης, ὅστις οὐδέποτε προσεκάλει ἄνθρωπον εἰς τὸ γεῦμα, ὑπῆρξέ ποτε αἰτία τοῦ ἐξῆς στοιχήματος. Ἀστείος τις μετέβη μὲ τῶν ἡμερῶν περὶ τὴν μεσημερίαν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ τῷ εἶπε· « Σὲ ζητῶ μυριάκις συγγνώμην· ἦλθον διὰ νὰ σὰ· κάμω πρότασιν περὶ ἐπιχειρήσεως, δι' ἧς δύνασθε νὰ κερδήσατε ἄνευ κόπου καὶ ἀσφαλέστατα χίλια τάλληρα· ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἡ σοῦπα εἶναι ἐπὶ τῆς τραπέζης. . . » Ὁ τραπέζιτης τὸν ἠνάγκασε νὰ παρακαθίσῃ εἰς τὴν τραπέζαν του καὶ μετὰ τὸ γεῦμα τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ γραφεῖόν του· « Λοιπὸν, ποία εἶναι ἡ πρότασις ὑμῶν; — Μανθάνω, εἶπεν ἀφελῶς ὁ ἀστείος, ὅτι ἔχετε θυγατέρα ἐν ὧρ γάμου, καὶ ὅτι δίδετε εἰς αὐτὴν προῖκα δέκα χιλιάδας τάλληρων. — Μάλιστα, καί; . . . — Ἐγὼ τὴν νυμφεύομαι μὲ προῖκα ἐννέα μόνον χιλιάδων τάλληρων, ὥστε ἔχετε ἄνευ κόπου καθαρὸν καὶ ἀσφαλέστατον κέρδος χιλίων τάλληρων. »

Ὁ Ἀγγλος ποιητὴς Πῶπ (Pope) ἀπεθνήσκει τὸν φιλάργυρον Κῶτλερ (Cutler), ὅστις περιηγούμενος ἑρπυπος ἐπροφασίζετο ἐν τοῖς ξενοδοχείοις ἀείποτε τὸν ἀσθενῆ, ἀνεζήτησε τὴν κλίνην, καὶ ἔλεγεν ὅτι οὔτε νὰ φάγῃ οὔτε νὰ πῖνῃ τι εἶχεν ὄρεξιν, διότι φι-

λάργυρος ὧν ἐφοβεῖτο τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ξενοδοχείων. Ὁ Κῶτλερ, ἀποπέμψας χάριν οἰκονομίας τὸν ὑπηρετὴν του, εἶχε πωλήσει καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ κρατήσῃ μόνον τὴν μίαν αὐτῆς χειρίδα, καὶ τοῦτο, διότι ὁσάκις ἤθελε ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρον ἐφόρει τὴν χειρίδα ταύτην, διὰ νὰ νομίζωσιν οἱ γείτονες ὅτι ἔχει ἀκόμη ὑπηρετὴν. Ὁ ἄσωτος λόρδος Βωκιγγάμ, πρὸς τὸν ὅποιον εἶπέ ποτε ὁ Κῶτλερ· « Διατί δὲν ζητεῖς ὅπως ζῶ ἐγώ; » τῷ ἀπήντησεν· « ὡς σεῖς; τοῦτο θὰ κάμω ὅταν δὲν θὰ ἔχω πλέον ὁδολόν. »

Περὶεργατάτη εἶναι ἡ βιογραφία τοῦ φιλαργύρου Ἀγγλου Ἰωάννου Ἐλβη. Ὁ Ἐλβης ἦτο ἰδιοκτήτης ἐκατὸν οἰκιῶν ἐντὸς τῆς πόλεως τοῦ Λονδίνου, καὶ εἶχε καὶ χρηματικὴν περιουσίαν ὀκτακοσίων χιλιάδων ἀγγλικῶν λιρῶν· ἐν ταύταις, ὁσάκις ἠναγκάζετο νὰ μεταβῇ εἰς Λονδίνον ἐκ τῆς ἐξοχικῆς οἰκίας, ἐνθα ἔζη χάριν οἰκονομίας, ἀπέρευγε τοὺς κεχραγμένους δρόμους ὅπως οἰκονομήσῃ τὰ διόδια, καὶ ἐτρώγεν ἄρτον ξηρόν. Ἐν τινι τῶν ἐν Λονδίνῳ οἰκιῶν του ἡσθένησέ ποτε ἐπικινδύνως καὶ θ' ἀπέθνησκεν ἀναμφιδόλως δι' ἐλλειψίν περιποιήσεως, ἐάν ὁ ἀνεψιός του δὲν τὸν ἀνακάλυπτε κατὰ τύχην. Ὁ Ἐλβης δὲν ἤθελεν ἱατρὸν, προτιμῶν νὰ ἦναι δωρεὰν ἀσθενῆς ἢ ἀντὶ χρημάτων ὑγιῆς. Τὰ ἐπιπλά του συνίσταντο ἐκ μιᾶς τραπέζας, δύο скаμνίων καὶ μιᾶς σιδηρᾶς κλίνης, τὴν ὅποιαν μετέφερεν ἀπὸ γωνίας εἰς γωνίαν τοῦ δωματίου ὁσάκις ἔδρευε, καθότι ἡ στέγη τῆς οἰκίας του δὲν εἶχεν οὐδὲ μίαν σῶαν κέραμον. Πλέον τῶν 50 λιρῶν δὲν ἐξώδευε κατ' ἔτος· διὰ νὰ οἰκονομῇ δὲ τὰ ξύλα καὶ τὸ φῶς, ἐκάθητο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐντὸς τοῦ μαγειρείου, κατεκλίνετο πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος καὶ ἐτρώγε πολὺ ὀλίγον, καθ' ὅσον μάλιστα, φοβούμενος πάντοτε μὴ τὸν ληστεύσωσιν, οὔτε ὄρεξιν εἶχεν.

Εὐθυμος καὶ ἀδηράγος ἦτο μόνον ὁσάκις προσεκαλεῖτο νὰ φάγῃ εἰς ξένας τραπέζας. Ἀπέθανεν ὁ γδοηκοντούτης τὴν ἡλικίαν, τῷ 1789· ἤθελε δὲ φθάσαι μέχρι τῶν ἐκατὸν ἐτῶν ἐάν δὲν κατετήκετο ὑπὸ τοῦ πυρετώδους φόβου νυκτερινῆς τινος ληστρικῆς ἀποπειρας κατ' αὐτοῦ. Τὴν περιουσίαν του ἄφησεν εἰς τὰ τέκνα του, ἀπὸ τῆς διαθήκης του ὅμως ἔλειπεν ἡ συνήθης φράσις· « τῇ γῇ παραδίδω τὸ σῶμά μου. »

Ἐν μικρῷ δὲ καὶ ἡ Γερμανία εἶχε καὶ ἔχει τοιοῦτους πρωτοτύπους φιλαργύρους. Πεπαιδευμένος τις Γερμανός, ὅστις ἀπέθανε τῷ 1812 ἐν Βερολίνῳ, ἐζήσῃ τεσσαράκοντα ἑπτὰ ὁλόκληρα ἔτη ἐντὸς μικροῦ κοιτῶνος ἄνευ θερμάνσεως καὶ φωτός· ὁσάκις ἐτρεμεν ἐκ τοῦ ψύχους καὶ ἐπῆρχετο ἡ νύξ κατεκλίνετο. Μετὰ τὸν θάνατόν του εὐρέθησαν τεθηγμέναι ὑπὸ τὸ πάτωμα τοῦ κοιτῶνος του εἰκοσι χιλιάδες

ταλλήρων, τὰς ὁποίας ἐκληροδότησεν ὑπὲρ ἀγαθοεργῶν κατὰκτημάτων· εἰς δὲ τὸν πτωχὸν ἀδελφόν του οὐδὲ ἐβολὴν ἀφῆκε, διότι οὗτος πρὸ πολλῶν ἐτῶν τῷ εἶχεν ἀπευθίνειν ἐκ Δρέσδης ἐπιστολὴν ἀπλήρωτον (*).

Γνωρίζω φιλάργυρόν τινα Κυρίαν, ἥτις χάριν οἰκονομίας μετχειρίζεται κηρία τόσον μικρά, ὥστε ἀστεῖός τις, εὐρισκόμενος ἐσπέραν τινὰ παρ' αὐτῇ, τῇ εἶπε· «Κυρία μου, ἀνάψατε παρκαλῶ καὶ ἄλλο κηρίον διὰ νὰ ἴδωμεν ποῦ εὐρίσκεται τὸ πρῶτον.»

Οὐδέποτε ἴσως ἐτιμωρήθη φιλάργυρος κατὰλληλότερα ἢ ὁ πρό τινας ἀποθανὼν πλούσιος Ἑβραῖος N... , ἄλλοτε τροφοδότης τοῦ στρατοῦ. Ὁ Ἑβραῖος οὗτος κατεχράσθη ποτὲ εἰς τρόπον, ὥστε ἐτέθη ὑπὸ ἀνάκρισιν· κατὰδικασθεὶς δὲ ἀφέθη ἐλεύθερος νὰ ἐκλέξῃ μίαν ἐκ τῶν τριῶν ποινῶν, α) δεκατεσσάρων ἡμερῶν φυλάκισιν μετ' ἄρτον καὶ ὕδωρ, ἢ β) ἑκατὸν μαστιγώσεις, ἢ γ) δισχιλίων ταλλήρων πρόστιμον. Ὁ Ἑβραῖος ἐπροτίμησε φυσικῶς τῷ λόγῳ τὴν πρῶτην τῶν ποινῶν, ἀλλὰ συνειθισμένος εἰς τὸν μαλθακὸν καὶ πολυτελεῖ βίον δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ πλέον τῶν ἐπτά ἡμερῶν εἰς τὴν νηστείαν, καὶ ἐζήτησε τὴν δευτέραν τῶν ποινῶν· ἅμα ὁμοῦς ἤρχισεν ἡ μαστίγωσις ἀφῆκε γοεράς φωνάς, καὶ ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ πληρώσῃ τὸ ἐκ δισχιλίων ταλλήρων πρόστιμον. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ Αὐτ. Ἐξοχ. ὁ στρατάρχης ὑπόδωκε νὰ συγκατατεθῇ καὶ εἰς τοῦτο.

Ὁ Γάλλος Μολιέρος περιέγραψε κάλλιον παντὸς ἄλλου τὸν φιλάργυρον. Κριτικοὶ τινες εὗραν τὴν περιγραφὴν ταύτην ὑπερβολικὴν· ἐγὼ ὁμοῦς νομίζω ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ὑπερβολικὴ παράστασις τοῦ ἀηδεστάτου τούτου πάθους.

Γελοία, πολλάκις δὲ καὶ αἰσχρά, εἶναι ἡ φιλαργυρία παρὰ τοῖς ἰδιώταις· παρὰ δὲ τοῖς μεγάλοις καὶ τοῖς κυβερνήταις ἐνὸς κράτους τοῦναντίον εἶναι συνήθως ἀρετὴ, ἣν ἀποκαλοῦσι φιλαργυρίαν οἱ αὐλόδουλοι ἐκεῖνοι, μὴ συλλογιζόμενοι ὅτι ἡ περιουσία τοῦ δημοσίου πηγάζει ἐκ τοῦ ἰδρώτος τῶν πολιτῶν, καὶ πολλάκις πολὺ πτωχῶν πολιτῶν.

Γονεῖς, οὐδὲν ἕτερον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες ἢ ν' ἀποταμιεύωσι χρήματα καὶ ἀντὶ τούτου ἀφίνοντες κενὰς τὰς κεφαλὰς τῶν τέκνων των, καὶ φιλάργυροι ὑποσχόμενοι εἰς ὅλους ὅτι θὰ τοὺς ἐνθυμηθῶσι μετὰ θάνατον, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μὴ ἀνοιξῶσι τὸ βαλάντιόν των ζῶντες, εἶναι ἄξιοι περιφρονήσεως· δι' αὐτοὺς ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ἐλαφρὰ ἡ ποινὴ τοῦ βασιλέως Ἀλφόνσου τῆς Ἀρραγωνίας, ὅστις τοὺς φιλαργύρους πρὸς τιμωρίαν καὶ παραδειγματισμὸν, ἐκάλυπτε μετ' ἐμπεδὸν ἐκ πανίου χρυσοῦ, καὶ τοὺς περιέφεραν οὕτως εἰς τὰς ὁδοὺς τὸ θέρος

ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς τρίτης μετὰ μεσημβρίαν ὥρας.

Τὸ ἀξίωμα Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. «δίκαιον εἶναι ὅσοι ἐκτελοῦσι καλῶς τὰς ὑποθέσεις μου νὰ ἐκτελῶσι καλῶς καὶ τὰς ἰδικὰς των,» καὶ ὁ λόγος τοῦ οἰκονόμου Φριδερίκου τοῦ Μεγάλου τῆς Πρωσίας· «ἐγὼ ἔδεσα τὸν ὄνον παρὰ τὴν φάτνην· διατί δὲν ἔφαγε νὰ χορτάσῃ;» εἶναι λόγοι ἐπικίνδυνοι, ὡς ἀνοίγοντες εἰς τοὺς ληστὰς τοῦ δημοσίου πλούτου θύρας καὶ παράθυρα, καὶ σπάνιοι εἶναι οἱ ὄνοι, οἵτινες καὶ ἀπρόσκλητοι δὲν καταδροχθίζουσιν ἐν τῷ κρυπτῷ.

Ὁ φιλάργυρος φρουράρχος φρουρίου τινὸς τῆς Σαξωνίας, ὅστις εἶχε λάβει ἐντολὴν ν' ἀρήσῃ λάθρα τὸν ἀτυχῆ Πάτκουλ νὰ δραπετεύσῃ, διεπρὶγματεύθη ἐπὶ τοσοῦτον μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀντιτίμου τῆς φυγῆς του, ὥστε πρὶν ἢ ἐκτελεσθῇ ἡ δραπετεύσις, ἦλθεν ἡ διαταγὴ τῆς ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς.

Ὁ στρατηγὸς Μάλβορου εἶπε πρὸς τινὰ ζητοῦντα θέσιν καὶ προσφέροντα αὐτῷ κρυφίως χιλίας λίρας ἀγγλικάς· «Δός μοι δισχιλίας καὶ εἰπέ το εἰς ὅλον τὸν κόσμον.»

Ὁ Κάρολος Ἐμμανουήλ τῆς Σαρδηνίας ἐζήτηζε τοὺς λογαριασμοὺς τῶν στρατηγῶν του καὶ ἔλεγε μετριοφρόνως μὲν ἀλλὰ βασιλικώτατα· «Εἶμαι μικρὸς βασιλεὺς καὶ πρέπει νὰ ἐξελέγχω τοὺς λογαριασμούς μου.»

Ὁ δ'Εὐθύμοις, βάναισος καὶ εἰς ἄκρον φιλάργυρος βασιλεὺς τῆς Πρωσίας, Φριδερίκος Γουλιέλμος ὁ Α'. δὲν ἤθελε νὰ πληρόνηται καὶ ὁ ἐλάχιστος λογαριασμός του ἀνευ εἰδοποιήσεως. Τῷ ὑπεβλήθη ποτὲ λογαριασμὸς ἐπισκευῆς μιᾶς τεθραυσμένης ὑέλου, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔγραψεν ἰδιοχείρως ὑπὸ τὴν σημείωσιν· «Μὴ με σκοτίζετε. Φριδερίκος Γουλιέλμος.»

Ὁ βασιλεὺς οὗτος ἦτο φιλάργυρος· καὶ ἐν τούτοις ἐπλήρωσε δι' ἓνα ἵππον κολασσιαίου ἀναστήματος πεντακισχίλια τάλληρα. Καὶ τὸ περίφημον μουσεῖον τῶν ἡλέκτρων ἐν Τσάρσκοε-Σελῷ (πλησίον τῆς Πετροπόλεως) εἶναι δῶρον τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἀντὶ ὀγδοήκοντα λαμπρῶν ρωσικῶν ἵππων, οὓς τῷ ἐδωρήσατο ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ.

Φριδερίκος ὁ Μέγας ἦτο τὸ πρότυπον τοῦ οἰκονόμου· σπανίως ἐκράτει ἐπάνω του χρήματα, καὶ περιοδεύων τὴν Σιλεσίαν δὲν εἶχεν εἰμὴ δύο μόνον τάλληρα εἰς μικρὰ νομίσματα, ἐν ᾧ ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας Μαρία Θηρεσία, καὶ εἰς τὸν περίπατον ἐξερχομένη, ἐγέμιζε τὸ πουγγίον της μετ' ὀφρῖα, τὰ ὅποια δένεμε δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ καθ' ὁδόν. Ὁ Φριδερίκος ἐχάριζε συνήθως ταμβακοθήκας μικρὰς ἀξίας, καὶ συνώδευε τὸ δῶρον μετὰ τῆς ἐξῆς πράξεως· «Ἡ φίλις αὐξάνει τὴν τιμὴν.»

(*) Τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ ἀείμνηστος τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ἐνεργήτης Γεώργιος ὁ Ριζάρης.

Ἀξιοσέβαστος μοι εἶναι ὁ Ἄγγλος ἐκεῖνος, ὅστις ἀφ' ἐνός μὲν ἐπέπληξε τὴν ὑπηρετιδὰ του, διότι δὲν μετεχειρίσθη τὴν κατὰ τὸ ἡμισυ μόλις κεκαυμένην θειοκηρίδα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπέγραψεν ἄνευ διαταγμοῦ δέκα λίρας ὡς συνδρομὴν ὑπὲρ πτωχῆς οἰκονομίας.

Ὁ ἀρνούμενος νὰ πληρώσῃ εἰς ἀπλήστους ξενόδοχους ἢ τεχνίτας ὅ,τι ζητήσωσι δὲν εἶναι διὰ τοῦτο φιλάργυρος· ὁ δὲ ἄνευ προηγουμένης ἐξετάσεως πληρόνων διὰ νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν τῶν χρημάτων του εἶναι ἄνθρωπος μάταιος καὶ κοῦφας.

Ὁ φρόνιμος καὶ τίμιος ἄνθρωπος ἀπλύνει τοὺς πόδας του κατὰ τὸ ἐράπλωμά του καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις· ὁ δὲ κενόδοξος καὶ ἀλαζών ἐξακολουθεῖ καὶ ἐν δυσχερεῖ εὐρισκόμενος οἰκονομικῇ καταστάσει νὰ ζῇ μὲ τὴν αὐτὴν πολυτέλειαν, ἐλπίζων πάντοτε ὅτι ἡ θέσις του θέλει βελτιωθῇ, καὶ σωρεύει δάνεια ἐπὶ δανείων, τὰ ὁποῖα τὸν ὠθοῦσιν ἐπὶ τέλους πρὸς τὸν κρημνόν.

Ἦμπορεῖ νὰ ᾔναι τις πλούσιος καὶ ἐν τούτοις νὰ μὴ ἔχῃ μήτε ἁμαζαν μήτε πολλοὺς ὑπηρετάς, διότι θεωρεῖ τὸ βαδίζειν ὑγιὲς καὶ τὸ μὴ ἔχειν πολλοὺς ὑπηρετάς ἀναπαυτικόν· ἡμπορεῖ τις ν' ἀγανακτῇ δι' ἐν λεπτὸν, δολίως ἀφαιρεθὲν, καὶ ἐν τούτοις νὰ χαρίζῃ τὰ ἅλλα. Τὸ τοιοῦτον οὔτε ἀντίφασις εἶναι οὔτε φιλαργυρία. Ἦνεκα παραμεληθέντος καρφίου ἐνός πετάλου, ἐχάθη τὸ πέταλον, κατόπιν καὶ ὁ ἵππος καὶ τέλος ὁ ἵππευς, καὶ ἡ ἀμέλεια καὶ ἀφροντισία παρεκίνησε πολλοὺς νὰ νυμφευθῶσι τὰς ὑπηρετιδὰς των, διὰ νὰ λάβωσι τοῦλάχιστον πάλιν ὡς προῖκα τὰ κατὰ καιροὺς κλαπέντα αὐτοῖς.

Ὁ σοφὸς θεωρεῖ τὸν πλοῦτον ὡς μέσον πρὸς εὐδαιμονίαν, αἰέποτε ὅμως σχετικῶς πρὸς τὴν εὐχαρίστησιν· ὁ δὲ ἀνόητος καὶ φιλάργυρος θεωροῦσιν αὐτὸν σχετικῶς μόνον πρὸς τὴν ἡδονὴν ἀχρήστου κτήσεως. Ὁ σοφὸς φροντίζει νὰ διατηρήσῃ καὶ νὰ αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν του, διὰ νὰ ἔχῃ τὰ μέσα πρὸς ἀπροβλέπτους δαπάνας, αἱ ἀπαιτοῦσι παρ' αὐτοῦ ἢ ἀνάγκη ἢ ἡ τιμὴ, ἢ εὐχαρίστησις ἢ ἡ πρὸς τὴν πλησίον ἀγάπη. « Πρέπει νὰ ἐξοδεύῃς μόνον τὰ δύο τρίτα τῶν ἐσόδων σου », ἔλεγον οἱ πρακτικοὶ πατέρες μας. Αἱ δὲ μητέρες μας ἀντὶ ν' ἀγοράζωσι τὰ λινὰ ὑφάσματα, ὡς τοῦτο σήμερον συμβαίνει, ἐθεώρουν κύχημα νὰ τὰ ὑφαίνωσι μόναι, καὶ νὰ τὰ ἀφῇνωσιν εἰς τὰ τέκνα τῶν τέκνων των. « Ἐν λεπτὸν οἰκονομηθὲν δίδει δύο λεπτὰ κέρδος. »

Τὸν οἰκονόμον ὁ μὲν φιλάργυρος θεωρεῖ ἄσωτον, ὁ δὲ ἄσωτος φιλάργυρον. Ὁ ἐν ὀλίγοις ἀναπαυόμενος εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὁ εὐτυχής. Ἡ μόνη εὐγενὴς φιλαργυρία εἶναι καὶ ἔσεται ἡ φειδῶ τοῦ χρόνου. Ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ ἄσωτεία εἶναι τὰ δύο ἅκρα· ἡ μὲν φιλαργυρία εἶναι ἄσκοπος ἀπόκτησις, ἡ δὲ ἄ-

σωτεία ἄσκοπος δαπάνη· ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν κεῖται τὸ ὀρθόν, ἡ οἰκονομία. Ἐν φράγκον εἶναι ἐλάχιστόν τι, ἀλλ' εἶναι καὶ πολὺ ὅταν δὲν τὸ ἔχῃ τις καὶ ἔχῃ αὐτοῦ ἀνάγκην. « Ὅταν τὸ βαλάντιόν σου εἶναι κενόν τὰ πάντα σοὶ ἐλλείπουσι, » λέγουν οἱ Γάλλοι. Ὁ Λούθηρος, ὅστις οὐδέποτε ὑπῆρξε πλούσιος, ἔλεγεν· « Ὅταν δὲν ἔχῃς χρήματα, τί σε ὠφελεῖ νὰ ᾔσῃ καλός ; »

I. II.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΤΩΝ

ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΣΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ. (*) .

Ἐν τινι ἀρίστῳ γαλλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι, ἀνέγνωμεν ἐσχάτως τὰ ἐξῆς ἀξιόλογα πραχγέματα περὶ τῆς μελέτης τῶν φυσικῶν καὶ τῶν φυσιογραφικῶν ἐπιστημῶν (**).

« Οἱ βουλούμενοι νὰ μυηθῶσι τὰς φυσικὰς καὶ τὰς φυσιογραφικὰς ἐπιστήμας ἐρωτῶσι συχνάκις τοὺς εἰδήμονας περὶ τῶν καταλληλοτάτων ἐπὶ τοῦ προκειμένου στοιχειωδῶν συγγραμμάτων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὅλοι καὶ φυσικαὶ καὶ φυσιογραφικαὶ ἐπιστήμαι στενὴν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας σχέσιν, συμβαίνει ὅτι, ὁ ἐπιχειρῶν τὴν μελέτην μιᾶς ἐκ τῶν ἐπιστημῶν τούτων ἄνευ οὐδεμιᾶς γνώσεως τῶν ἑτέρων, ἀπαντᾷ εἰς πᾶν βῆμα προσκόμματα ἀπελπιστικά. Φρονοῦμεν ἐπομένως, ὅτι οἱ ἀξιοῦντες νὰ ὀδηγήσωσιν εὐστόχως τὴν διανοητικὴν τῶν νέων ἀγωγὴν, δύνανται, ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν, νὰ δώσωσιν εἰς νέον σπουδαστὴν, ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου μέχρι τοῦ δεκάτου ἐνάτου ἔτους τῆς ἡλικίας του, πλήρεις καὶ ἀκριβεστάτας ἐγκυκλοπαιδικὰς ιδέας περὶ τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἐν συνόλῳ, προμηθεύοντες αὐτῷ καλῶς ἐκλεγμένην σειρὰν στοιχειωδῶν φυσιογραφικῶν συγγραμμάτων. Ἀλλ' ἡ μελέτη αὕτη θέλει ἀποβῇ ἀγονος καὶ ἀτελεσφόρητος, ἐὰν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ πρακτικῶν ἀποδείξεων. Ὁ μαθητὴς καὶ ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ προσπαθῶσιν ἀμφότεροι, νὰ ἴδωσιν ἐν τῇ φύσει τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ περιγραφόμενα. Ἀλλ' ἐνταῦθα προσκόπτομεν εἰς πρόληψιν λίαν δια-

(*) Φυσικαὶ ἐπιστήμαι καλοῦνται αἱ πραγματευόμεναι κυρίως περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀνοργάνου φύσεως, ὡς ἡ χημεία καὶ ἡ φυσικὴ, φυσιογραφικαὶ δὲ αἱ περιγράφουσαι ἀπλῶς τὰ τῆς φύσεως ἀντικείμενα, ὡς ἡ Οὐρανολογία, ἡ Γεωλογία, ἡ Βοτανική, ἡ Ζωολογία. Δὲν εἶναι ὅμως πάντοτε εὐκόλως νὰ προσδιορίσῃ τις τὰ ὅρια τῆς ἀπωσοῦν αὐθαίρετου ταύτης διακρίσεως. Διὰ φυσικοῖσταιρικῶν ἐπιστημῶν ἐννοοῦμεν ἐν γένει τὰς φυσικὰς καὶ τὰς φυσιογραφικὰς ἐπιστήμας.

(**) *Magasin Pittoresque*, 1848.